Universitatea "Emanuel" Oradea

Facultatea de Teologie Baptistă

Misiunea Modernă:

1600-1910

Disciplina: Misiologie II
Profesor: Vasile Taloş
Studenţi: Muntean Sorin & Sârbu Emanuel-Sorin
Secţia: Pastorală

An universitar: 2001-2002

1. Introducere

Misiunile creştine formează o parte a istoriei colonizărilor europene, istoria lor fiind necesar să fie văzută în acest context. Călugării şi misionarii le-au urmat negustorilor şi coloniştilor, iar câteodată chiar i-au precedat. Misionarii europeni (catolici sau protestanţi), urmau rutele comerciale, ducând cu ei Evanghelia creştină.

Biserica Romano-Catolică a dominat complet viaţa politică, culturală, economică şi religioasă a Europei până la Reformă. Ceea ce a pierdut în Europa, datorită reformei Protestante, Roma a recuperat prin călătoriile misionare din Asia, Africa şi Lumea Nouă. În timp ce noile biserici protestante încercau să-şi definească rolurile şi să-şi consolideze doctrinele, catolicii anexau zone mari din lumea necreştină.[1]

2. Misiunile Catolice

Misiunile catolice moderne au luat formă sub noile politici şi structuri organizatorice introduse de Papa Grigorie al XV-lea. În 1622, acesta fondează „Congregaţia Sacră pentru Propagarea Credinţei", numită uzual „Propaganda", cu scopul de a înlocui sistemul patronal folosit până atunci vis-a-vis de monarhii Spaniei şi Portugaliei, care şi-au neglijat responsabilităţile de încreştinare a băştinaşilor, stabilire a diocezelor şi numire a clericilor în colonii.[2]

„Propaganda" îl convinge în 1627 pe Papa Urban să fondeze un colegiu pentru pregătirea misionarilor, recrutează misionari, sprijină financiar misiunile, tipăreşte liturghii şi catehisme, şi solicită periodic rapoarte de activitate de la misionarii ei, devenind cea mai importantă forţă a expansiunii romano-catolice.[3]

„Propaganda" a trimis doi vicari-apostolici, unul în **Japonia** – Matthew de Castro (1637), care nu a mai ajuns şi altul în **India** – Franciscus de Santo Felice. Un iezuit francez, Alexander de Rhodes, a lucrat între 1623 şi 1645 în Macao şi în special

[1] **Terry, J. M.; Smith, E.; Anderson, J.; (ed.),** *Missiology,* Broadman&Holman, Nashville, 1998; p.189

[2]***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity,* Lion Publishing, 1977;p.462

[3] **Kane, J. Herbert**, *-A Concise History of the Christian World Mission,* Baker Book, Grand Rapids, 1982;p.58

în **Vietnam,** formându-se o biserică vietnameză de aproximativ 30.000 de membri. Întors acasă, Rhodes trimite vicari-apostolici din cadrul unui grup intitulat „Prietenii buni": Francois Pallu la Tonkin (1658), Pierre Lambert de la Motte la Conchin şi Ignatio Catolendi în nordul Chinei.[4]

În 1659, are loc o schimbare de strategie, "Propaganda" lansând, la iniţiativa lui Matteo Rici, un set de instrucţiuni cu privire la atitudinea misionarilor faţă de cultura popoarelor indigene. Vicarii-apostolici au fost sfătuiţi să înveţe limba, să nu revoluţioneze cultura şi obiceiurile oamenilor la care au fost trimişi şi să intreprindă orice schimbare absolut necesară în mod gradat şi gentil. Metoda este aplicată cu succes de unul din cei mai mari misionari ai Indiei, iezuitul italian Robert de Nobili, care soseşte la **Goa** în 1605, iar mai apoi lucrează la Madura.[5]

Iezuiţii au avut o poziţie favorabilă în **China**, biserica fiind estimată pe la anul 1700 între 3.000 şi 300.000 de oameni. Iezuiţii au susţinut puternic ca limba chineză dă fie folosită în închinare şi au tradus liturghia, însă din cauza învăţăturii greşite adoptate vis-a-vis de confucianism, precum şi a diferenţelor dintre ordine, Papa Clement al XI-lea interzice în 1704 metodele misionare iezuite. Ca reacţie, împăratul Chinei va interzice evanghelizarea şi va expulza toţi misionarii, lucrarea nemaifiind reluată decât pe la mijlocul sec. al XIX-lea.[6]

Ordinele spaniole (dominicani, frsnciscani, iezuiţi) au lucrat fără întrerupere în **Filipine**, aceasta devenind o bază de la care au fost lansate misiuni către alte părţi din Asia. În sudul **Indiei** au lucrat portughezul John de Britta (martirizat în 1693) şi Constantine Beschi, care a construit o biserică indigenă între 1711-1742, condusă de mulţi preoţi şi episcopi indigeni. În **Sri Lanka**, Joseph Vaz a proclamat credinţa cu mare pietate şi dedicare fondând, în ciuda controlului olandez al insulei, zeci de biserici şi făcând zeci de mii de convertiţi.[7]

Estul Mijlociu, deşi nu impenetrabil pentru europeni, nu era un teritoriu de misiune fertil, fiind dominat de către turcii otomani, care permiteau doar ocazional misionarilor-exploratori francezi sau italieni să treacă spre China. Consulii comerciali catolici au dus câteodată influenţa creştină în această regiune, iar misiunile franceze

---

[4] **Neill, Stephen,** *A History of Christian Missions,* Penguin Books; pp.154, 165-166

[5] **Terry, J. M.; Smith, E.; Anderson, J.; (ed.),** *Missiology,* Broadman&Holman, Nashville, 1998; p.192

[6] **McManners, John (Ed.),** *the Oxford Illustrated History of Christianity,* Oxford University Press, 1992; p.328

[7] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity,* Lion Publishing, 1977; p.466

din Persia au câştigat armeni la credinţa creştină, însă acestea au fost doar excepţii, Estul Mijlociu aparţinând islamului.[8]

În **Africa**, portughezii au făcut încercării repetate de a stabili misiuni permanente pe coasta de vest. Capucinii au lucrat pe coastele Zairului şi Angolei, pretinzând peste o jumătate de milion de convertiţi în ultima parte a sec. XVII. În estul Africii, a fost constituit un vicariat în Mozambiq (1612), iezuiţii având 8 staţiuni şi 20 de misionari în regiunea fluviului Zambezi (1624). De asemenea erau prezenţi dominicanii şi augustinienii. Francezii au făcut unele încercări sporadice de aface misiune şi în Madagascar prin intermediul ordinului Lazariţilor. Aportul lor a fost însă fără putere şi contracarat de ostilitatea indigenilor şi clima dificilă.[9]

În **Canada**, creştinismul catolic s-a răspândit în special prin colonizarea franceză, biserica de acolo a crescând de la 3000 de credincioşi în 1650 la peste 75.000, în 1763. O mână de preoţi curajoşi au făcut încercări timpurii de a converti unele triburi precum Huronii sau Iroquois, plătind însă cu vieţile lor. În 1658, *Propaganda* l-a trimis pe Francois de Montigny-Laval ca şi vicar-apostolic în Noua Franţă. Peste nici 20 de ani, Quebec a fost făcută dioceză. Curând au început să sosească vânătorii de blănuri, alcoolul şi bolile aduse din Europa nimicind populaţia indiană. Climatul moral nu era astfel deloc prielnic plantării unor biserici indiene, misiunile în care lucrătorii dădeau dovadă de sacrificiu de sine fiind excepţii.[10]

În **America Latină**, sistemul patronal a rămas intact, în ciuda presiunilor papale. Crucea şi coroana erau mai strâns legate în această regiune decât în oricare parte a lumii catolice, „Conciliul Indiilor" din Madrid continuând să facă numirile pentru bisericile Americii Latine. Toate ordinele religioase majore –zeci de mii de preoţi- au contribuit la aproape completa, dar superficiala creştinizare a Americii Latine. Analele misionare sunt pline de relatări despre oameni dedicaţi care au luptat adesea împotriva opresiunii politice şi economice suferite de populaţia nativă. La mijlocul sec XVII, de exemplu, portughezul Antonio Vieira a obţinut concesii pentru indienii brazilieni şi pentru negri de la guvernul portughez.[11]

---

[8] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977; p.466

[9] **Neill, Stephen,** *A History of Christian Missions*, Penguin Books; pp.167-169

[10] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977; p.467

[11] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977; p.468

Între 1658 şi 1758 capucinii au fondat peste 100 de misiuni în regiunea Caracas din Venezuela, iar în 1670, iezuiţii au stabilit câteva misiuni pe fluviul Orinoco, ajungând până în estul Columbiei. În 1724 a fost stabilită o misiune în Guyana, iar iezuitul Samuel Fritz (1654-1724) a continuat lucrarea din Peru şi Ecuador.[12]

Iezuiţii au încercat un experiment în **Paraguay**. Pentru a proteja şi apăra indienii, cât şi pentru a-i încreştina, călugării i-au adunat în nişte oraşe numite *reductions*, unde erau instruiţi în doctrinele de bază ale creştinismului. Experimentul a înflorit între 1650 şi 1720, ajunâgând la aproximativ 60 de *reductions,* care înglobau peste 100.000 de oameni.[13]

În **Ameria de Nord Spaniolă** au fost obţinute mai multe realizări. După 100 de ani de progres misionar printre indienii din New Mexico,o revoltă i-a expulzat pe spanioli la începutul anilor 1860, ei revenind în 1692 şi reconstruind centrele misionare. În 1686 totuşi, părintele iezuit Kino i-a educat şi încreştinat pe indienii Pimas din sudul Arizonei. În 1690, franciscanii conduşi de Damian Massanet au fondat câteva misiuni în estul Texasului, dar care nu au avut o viaţă lungă. 30 de ani mai târziu, franciscanii revin şi construiesc şase aşezări înfloritoare de-alungul râului San-Antonio, similare cu *reductions* din America de Sud. La mijlocul sec. al XVIII-lea, părintele Junipero Serra a ridicat un lanţ de misiuni de-a lungul coastei nordice a Californiei. Una din lacunele acestei lucrări a fost că misionarii spanioli au refuzat însă să pregătească clerici indieni locali.[14]

Până în 1789 misionarii catolici au traversat globul şi au organizat aproximativ 60 de dioceze în afara Europei. În America şi o unele părţi din Asia ei au fondat o biserică catolică care mai supravieţuieşte şi astăzi. Misionarii au experimentat politici diferite, fricţiuni între ordine rivale, tensiuni politice şi obstacole de călătorie şi climă, dar au fost oameni cu credinţă, viziune şi dedicare.[15]

---

[12] **Kane, J. Herbert**, -*A Concise History of the Christian World Mission,* Baker Book, Grand Rapids, 1982; p.66

[13] **Neill, Stephen,** *A History of Christian Missions,* Penguin Books; pp.171-173

[14] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity,* Lion Publishing, 1977; p.468

[15] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977; p.469

3. Misiunile Ortodoxe[16]

În Est, bisericile trăiau sub intimidarea islamului, dar ţarul Petru cel Mare a încurajat expansiunea creştinismului, acordând unele privilegii celor ce se încreştinau. Filofei Leshchinskii, mitropolitul Tobolskului (1702-1709) plantează aproximativ 3000 de biserici în Siberia. Unele lucrări misionare s-au făcut prin delegaţiile diplomatice de la Pekin, în estul Siberiei şi în Kamchatka, însă starea materială precară, situaţia politică, întinderea geografică şi diversitatea etnică au descurajat lucrarea în această regiune. În 1870 se înfiinţează la Moscova „Societatea ortodoxă pentru răspândirea credinţei creştine între păgâni".[17]

Rusia, extinzându-se spre est şi atingând în 1648 ţărmurile Oceanului Pacific, încep să apară tot mai multe misiuni ruseşti. Ele erau tentate să se dezvolte într-un mod sporadic, dar manifestau o simplitate şi un zel apostolic şi au fost mulţi martiri. Prezenţa rusească se face simţită în **Alaska** (1741), apoi în **Japonia**, unde Sf. Nicolae (Kassatkin) fondează Biserica Ortodoxă Japoneză (aproximativ 1870) şi **Correa** (1898).[18]

4. Misiunile Protestante

Creştinismul protestant care nu s-a putut compara cu cel catolic în privinţa misiunii, începe să aibe o activitate misionară tot mai susţinută în special din sec. al XVIII-lea.

Misiunea modernă protestantă are ca şi principală bază pietismul german, iniţiat de Philip Spener (1635-1705) şi continuat de August Francke (1663-1727). Ca urmare a activităţii lor de la Universitatea din Halle s-a dezvoltat prima mare misiune protestantă: Misiunea Daneză-Halle (originată în Danemarca şi realizată prinintermediul misionarilor pregătiţi la Halle).[19] Astfel, o misiune daneză puternică, susţinută de pietişti, era la **Tranqueba**r, în sudul Indiei, în 1719 fiind aproximativ 350

[16] Fiind legate în special de Biserica Rusă, care Face obiectul unei alte lucrări, misiunile ortodoxe vor fi atinse doar în treacăt, pentru a întregi tabloul misiunii moderne.
[17] **Răműreanu, Ioan,** *Istoria Bisericească Universală, Vol. II,* EIBMBOR, Bucureşti, 1993; p.456
[18] **Ware, Timothy,** *Istoria Bisericii Ortodoxe,* Aldo Press, Bucureşti, 1997; pp.188-189
[19] **Aberly, John,** *An Outline of Mission,* Muhlenberg Press, Philadelphia, 1945; pp.51-52

de convertiţi. În 1714 a fost fondat un colegiu misionar la Copenhaga. În 1721 Hans Egede a pornit o colonie misionară în **Groenlanda**, iar alţi misionari au pornit către **Indiile de Vest**.[20]

Moravieni au trimis peste 2000 de misionari, în decursul sec. al XVIII-lea, atingând **Insulele Virgine, Groenlanda, Surinam, Jamaica, Antigua, Coasta de Aur, America de Nord şi de Sud şi Africa**., spiritul lor de sacrificiu, dragostea şi totala dedicare pentru evanghelizare fiind fără egal în istoria misiunilor. O figură cheie în renaşterea moravianismului a fost Contele von Zinzendorf.[21]

Înainte de acesta, în Anglia, apare Societatea pentru propagarea evangheliei în Noua Anglie (1649), iar Thomas Bray fondează Societatea pentru promovarea cunoştinţei creştine (SPCK-1698) şi Societatea pentru propagarea Evangheliei în regiuni străine (1701), care a sponsorizat sute de misionari.[22]

În **Noua Anglie**, expansiunea protestantă s-a făcut prin colonii. John Eliot, un puritan, a organizat indienii în „oraşe de rugăciune" şi le-a tradus Biblia în 1663. A trimis câţiva indieni la Harvard pentru a se pregăti ca şi păstori, în 1675, existând 4.000 de creştini indieni. Prima societate misionară protestantă (Societatea pentru răspândirea Evangheliei în Noua Anglie) s-a deschis în 1649 ca ajutor pentru lucrarea lui Eliot şi a altor misionari. Coloniştii europeni de pe coasta Atlanticului şi din Caraibe au început să evanghelizeze indienii şi negrii încă de la începutul sec. XVIII (Roger Williams în Rhode Island, suedezii în Delaware, Quakerii în toate coloniile). În 1741-1742 Azariah Horton şi David Brainerd sunt trimişi să lucreze printre indienii americani.[23]

Compania Olandeză a Indiei de Est (fondată în 1602) a pregătit 12 misionari la seminarul din Leiden, între 1622-1633 sponsorizând misionari chiar şi după închiderea colegiului în **Africa de Sud, Sri Lanka şi Arhipeleagul Malayez**. Societatea a deţinut posturi misionare, a fondat şcoli, a încurajat traducerea Bibliei şi a asigurat îngrijire pastorală pentru convertiţi. Unele din rezultatele lucrării olandeze au fost adesea superficiale, biserici calviniste fondate de ei mai există şi astăzi.[24]

---

[20] **Terry, J. M.; Smith, E.; Anderson, J.; (ed.),** *Missiology,* Broadman&Holman, Nashville, 1998; p.197

[21] **Renwick, A. M.,** *The Story of the Church,* IVP, Leicester, 1986; p.176

[22] **Kane, J. Herbert**, -*Understanding Christian Mission,* Baker Book, Grand Rapids, 1986; p.144

[23] **Tucker, Ruth A.**, *To Jerusalem to Irian Jaya, A Biographical History of Christian Mission,* Zondervan, Grand Rapids, 1983; pp.84-93

[24] **Jackson, Samuel M., (Ed.),** *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, Vol.VII* Baker Book, Grand Rapids, 1968; p.405

Prin 1800 exista în **Indiile de Est** o biserică nativă estimată la 200.000 de membri. Noul Testament (1688) şi întreaga Biblie (1734) au fost traduse în limba Malayeză. Au fondat o reţea de şcoli în **Sri Lanka** şi au tradus Biblia în dialectele insulei. În 1690 au deschis două seminarii pentru a pregăti cateheţi şi învăţători. Pe la mijlocul sec. al XVIII-lea erau peste 300.000 de protestanţi în Sri Lanka.[25]

În 1792, se fondează la Londra Societatea Misionară Baptistă care, în 1794, îl trimite pe William Carrey, părintele misiunilor moderne, împreună cu familia spre **Bengal**. În 1799 este urmat la Serampore de Joshua Marsham şi William Ward, cei trei lucrând împreună pentru a organiza şi a creşte reţeaua de misiuni din regiunea Bengal. Până în 1824, Carrey va traduce şi va superviza şase traduceri complete şi 24 parţiale ale Bibliei şi va publica gramatici, dicţionare şi alte cărţi.[26]

În urma călătoriilor căpitanului Cook, Societatea Misionară Londoneză (fondată în 1795) îi va trimite pe Robert Morrison în **China**, John Williams în **Pacificul de Sud** (1817), John T. Vanderkempe, Robert Moffat (1816) şi David Livingstone în **Africa de Sud**.[27]

O menţiune specială trebuie făcută despre societăţile biblice, care de-a lungul anilor şi-au adus o contribuţie enormă la misiunile creştine, cele mai importante fiind Societatea Biblică Britanică şi Străină (fondată în 1804) şi Societatea Biblică Americană (1816).[28]

În America se fondează în 1810 Bordul american al tinerilor pentru misiunea în străinătate, Adoniram Judson fiind trimis în India. În cele din urmă el se va stabili în **Burma** în 1813, fiind urmat de George Haugh, Jonathan Pryce şi Jonathan Wade. Împreună cu aceştia va desfăşura o activitate extinsă, incluzând şi o bogată activitate de tipărire a Bibliei în limba burmeză, pe baza traducerilor făcute de Judson.[29]

Hudson Taylor soseşte în **China** în 1853 prin intermediul Societăţii de Evanghelizare Chineze, însă va continua în China ca şi independent, fondând în 1865 Misiunea Internă Chineză, prima misiune străină interdenominaţională. Marea

---

[25] ***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977; p.470

[26] **Bunaciu, Ioan; Bunaciu, Otniel;** *Istoria Răspândirii Credinţei baptiste,* Ed. Univ. din Bucureşti; pp.53-54

[27] **Renwick, A. M.,** *The Story of the Church*, IVP, Leicester, 1986; p.178

[28] **Cook, Harold R.**, *Highlights of Christian Mission*, Moody Press, Chicago, 1967; p.62

[29] **Bunaciu, Ioan; Bunaciu, Otniel;** *Istoria Răspândirii Credinţei baptiste,* Ed. Univ. din Bucureşti; pp.56-58

preocupare a lui Taylor a fost de a aduce Evanghelia la fiecare provincie neevanghelizată a Imperiului Chinez.[30]

David Livingstone, simţind chemarea pentru misiune, studiază medicina şi teologia şi lucrează apoi, între 1841 şi 1856, cu Societatea Misionară Londoneză. La început mereg în Africa de Sud împreună cu Robert Moffat, însă mai apoi va începe explorarea unor teritorii necunoscute din **Africa de Sud, Botswana, Zambia, Mozambic, Malawi, Tanzania**, culminând cu traversarea Africii de la vest la est în scopul fluviului Zambezi. Îşi găseşte sfârşitul în 1873, explorând **Africa de Est**. Deşi el a rămas în istorie mai mult ca un explorator, obiectivul lui principal a fost de a fonda misiuni care să ducă Evanghelia celor care nu au auzit-o.[31]

În sec. al XIX-lea credinţa creştină va fi răspândită şi în imensul teritoriu al **Pacificului de sud (Polinezia, Micronezia, Australia, Noua Zeelandă),** insule locuite de triburi primitive. Creştinismul va deveni astfel religia dominantă în Pacific şi aceasta în special prin apariţia celor două naţiuni noi – Australia şi Noua Zeelandă, ca urmare a imigranţilor din Insulele Britanice, imigranţi care au venit cu credinţa proprie. Proporţia cea mai mare a creştinilor era reprezantată astfel de protestanţii englezi, restul fiind convertiţii indigeni.[32]

La începutul sec. XIX, creştinismul se afla aşadar pe o pantă crescătoare. În ciuda tuturor dificultăţilor întâlnite şi care păreau să-i ameninţe existenţa, în primul deceniu al sec. XIX, creştinismul experimentează cea mai largă răspândire geografică cunoscută până în acel moment, provoacă ridicarea unor oameni şi mişcări remarcabile în istoria credinţei şi are un impact mult mai mare asupra omenirii ca înainte.[33]

[30] **Hanks, Geoffrey,** *70 Great Christians,* Christian Focus Publications, 1992; pp.184-188
[31] **Hanks, Geoffrey,** *70 Great Christians,* Christian Focus Publications, 1992; pp.189-193
[32] **Latourette, K. Scott,** *A History of Christianity, Vol. II - Reformation to the Present,* Harper&Row, Ney York, 1975, pp.1294, 1300
[33] **Latourette, K. Scott,** *A History of Christianity, Vol. II - Reformation to the Present,* Harper&Row, Ney York, 1975, p.1345

Bibliografie

Aberly, John, *An Outline of Mission,* Muhlenberg Press, Philadelphia, 1945;

Bunaciu, Ioan; Bunaciu, Otniel; *Istoria Răspândirii Credinţei baptiste,* Ed. Univ. din Bucureşti;

Cook, Harold R., *Highlights of Christian Mission,* Moody Press, Chicago, 1967;

***** Eerdmans' Handbook to** *The History of Christianity*, Lion Publishing, 1977;

Hanks, Geoffrey, *70 Great Christians*, Christian Focus Publications, 1992;

Kane, J. Herbert, -*A Concise History of the Christian World Mission,* Baker Book, Grand Rapids, 1982;

-*Understanding Christian Mission,* Baker Book, Grand Rapids, 1986;

Jackson, Samuel M., (Ed.), *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, Vol.VII* , Baker Book, Grand Rapids, 1968;

Latourette, K. Scott, *A History of Christianity, Vol. II - Reformation to the Present*, Harper&Row, Ney York, 1975

McManners, John (Ed.), *the Oxford Illustrated History of Christianity*, Oxford University Press, 1992;

Neill, Stephen, *A History of Christian Missions,* Penguin Books;

Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală, Vol. II,* EIBMBOR, Bucureşti, 1993;

Renwick, A. M., *The Story of the Church,* IVP, Leicester, 1986;

Terry, J. M.; Smith, E.; Anderson, J.; (ed.), *Missiology,* Broadman&Holman, Nashville, 1998;

Tucker, Ruth A., *To Jerusalem to Irian Jaya, A Biographical History of Christian Mission,* Zondervan, Grand Rapids, 1983;

Ware, Timothy, *Istoria Bisericii Ortodoxe,* Aldo Press, Bucureşti, 1997;